

NY MUSIK

i samarbete med
Caroli församling

Christian Wolff – musik för stråkar

String Trio (1950)

Violist Pieces (1997)

Duo 8 för violin och cello (2008)

Bread and Roses för violin (1976)

Three Pieces för violin och viola (1979–80)

Rock About, Instrumental, Starving to Death on a Government Claim

Small Pieces for Cellist (Anton) nr. 1, 3, 4, 5 (2017–18)

String Trio for Robert Ashley (2009)

String Trio (1950)

Alissa Cheung – violin

Stéphanie Bozzini – viola

Isabelle Bozzini – cello

Torsdag den 21 februari 2019 kl. 19.00

Caroli kyrka, Borås

”Here life moves along pretty much as usual, weather extremes, getting older, 2 new cats, writing music.” Den bilden tecknar **Christian Wolff**, född 1934, i ett mejl nyligen. Han fyller 85 år i dagarna. Hans första verk är från 1950 – där möter vi alltså en yngling mer brådmogen än till och med Klas-Thure Allgén, rentav med Mozart-kvaliteter; det är ju i sådana termer som Morton Feldman talar om honom – och han har följaktligen komponerat i snart 70 år vid det här laget.

Först i Wolffs verklista står *Duo for violins* som liksom de flesta av de tidiga verken är en kort studie över ett begränsat antal toner, i detta fall tre: d”–ess”–e”. En sparsmakad, rytmisk och dynamisk undersökning av ett minimalt kromatiskt material – att spelas utan vibrato.

Detsamma gäller *String Trio*, också från juni 1950, som utforskar ett liknande material, tonerna ciss–d–diss, men nu spridda över fyra oktaver.

Man kan fråga sig varifrån han fick idén till en sådan musik. Något liknande hade tidigare inte skådats. Kanske kan det sparsmakade och kromatiska tänkas vara frukten av bekantskapen med Anton Webers musik.

Wolff bygger oftast upp sina verk av ett antal korta, mer eller mindre disparata avsnitt. Så även *Violist Pieces* (1997). Orsaken härtill var från början av praktisk natur: ”Jag har hjälpt till att fostra fyra barn. Som de flesta vet är det ett tidskrävande och ofta oförutsägbart arbete när barnen är små, vilket enbart tillåter spridda snuttar av fritid (ett barn har oväntat somnat in). För att kunna arbeta under sådana förhållanden fann jag att klara strukturella planer är av nöden, med riktigt korta, fokuserade strukturella enheter om exempelvis 45 minuters tid för att skriva. Musiken radar alltså upp kortare bitar efter varann, ett slags lapptäcke. Om någon skulle fråga mig vad som mest skiljer mig från de tonsättare som jag oftast kopplas samman med – John Cage, Morton Feldman, Earle Brown – skulle jag säga att det är att jag hjälpt till att fostra fyra barn och har haft ett förvärvsarbete som inte varit relaterat till mitt komponerande.”

Tillfrågad om han skrivit någon presentation av *Violist Pieces* svarar Wolff:

”Jag har tittat på renskriften av partituret – jag kunde inte hitta originalmanuskriptet – och det är där all eventuell information står att finna. Men jag kommer ihåg att jag skrev stycket under en personligen ganska turbulent tid, och började på en färja (jag reste med familjen) mellan Itéa (en liten hamnstad nedanför Delphi, i Korintiska viken) och Patras; det strömmade riktigt dålig grekisk rap från högtalarna – grekerna gillar att spela musik i sina fortskaffningsmedel, oftast med mycket distortion ur billiga

högtalare. (...) På sina ställen finns det rätt mycket känsla i det här stycket, det är – på mitt kanske udda sätt – romantiskt.”

2008–2011 komponerade Wolff fyra duor för stråkinstrument. *Duo 8* (2008) för violin och cello kom för övrigt till direkt efter den stora stråkkvartett Wolff skrev till Bozzinikvartetten samma år. Liksom i de flesta verk från de senaste decennierna blandar Wolff i dessa olika typer av notation och olika typer av koordination, ofta med tillbakablickar på egna, äldre tekniker, och alltid med ambition att uppfinna nya. Det tycks som om han vill uppmuntra musikerna – och sig själv – att ständigt pröva nytt, att aldrig stelna till.

Merparten av Wolffs musik under framför allt 70- och 80-talet tycks ta sin utgångspunkt i modern, huvudsakligen amerikansk folkmusik – arbetssånger, politiska kampvisor o.s.v. Mera sällan presenterar Wolff sitt ursprungsmaterial i dess helhet för att sedan variera det, men det är vad som sker i *Bread and Roses* (1975). Denna titel återkommer flera gånger hos Wolff, liksom naturligtvis den melodi som är dess ursprung, Caroline Kohlsaats sång som skrevs 1912 under strejken i Lawrence, Massachusetts. Wolff beskriver den som en ”lyrisk marsch”, där rosorna står för det lyriska inslaget, medan brödet representerar marscherandet. Först i raden är denna något spartanska men knepigt knixiga komposition för soloviolin, genast följd av en mer storslagen sats för piano, båda 1976. Därefter återkommer Bread and Roses bland annat i *Exercise 22* för fyrahändigt piano.

Small Pieces for Cellist (Anton) (2017–18) består av fem korta, relativt enkelt hållna (om än inte lättspelade) satser, komponerade för den engelske cellisten Anton med det beryktade efternamnet Lukoszevieze (som Wolff av förklarliga skäl hoppat över i titeln).

Rock About, det första av *Three Pieces* för violin och viola (1979–80), är en synnerligen adekvat titel på en av Wolffs rytmiskt mest pregnanta satser. Materialet kommer från ”Rock about my Saro Jane”, en sång från det amerikanska inbördeskriget, som för resten även Bob Dylan har tagit sig an. Mellansatsen, *Instrumental*, är lyrisk om än något nyckfull, och som framgår av titeln utgår även den fräsiga, avslutande *Starving to Death on a Government Claim* från en folksång.

Och som Art Lange konstaterar: ”Oavsett hur mycket distortion eller dekonstruktion melodierna utsätts för, finns det en underliggande föreställning om samvete här. Det spelar ingen roll om melodierna och deras budskap är igenkännbara eller inte –

de delar denna belägenhet med änglastatyer högt uppe i hörnen i gotiska katedraler, osynliga för det mänskliga ögat, synliga bara för Gud.”

Till Christian Wolffs påtagliga prestigelöshet hör att han gladeligen berättar vilka verk han tycker är mer lycka de – eller mindre. Till den förra kategorin hör exempelvis *Duo 8*, men också *String Trio for Robert Ashley* (2009). Ashley (1930–2014), amerikansk tonsättare, medlem i Sonic Arts Union tillsammans med Alvin Lucier, Gordon Mumma och David Behrman, är kanske mest känd för sina TV-operor. Hans verk har ofta drag av elektronisk cocktailmusik med tonsättaren själv reciterande med lite slö röst, så långt från Wolff man kan komma, kan det tyckas.

A handwritten musical score for a string trio, labeled '45' in the top right. It consists of three staves for Violin I (VL), Violin II (VLA), and Viola (VL). The music is written in a complex, rhythmic style with many triplets and slurs. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 3/4. The notation includes various articulations and dynamic markings.

Wolff berättar: ”*String Trio for Robert Ashley* skrevs kort efter att jag besökt flera Ashley-operor, vilka, precis som vid tidigare tillfällen, grep mig: humorn, det samtidigt empatiska och distanserade patoset (särskilt i *Dust*), men också (återigen särskilt i *Dust*) vardagliga element (fint skriven popsång och ”platt” syntbakgrundsmusik) i ett avantgarde/experimentellt sammanhang (jag antar att Bob skulle hata den terminologin). Trion är helt enkelt en hyllning, som inte nödvändigtvis refererar till något av allt detta. Den är skriven både på frihand och med hjälp av ständigt föränderliga mikrosystem (exempelvis rytmer, val av tonhöjder, kontrapunkter) i en serie mestadels korta avsnitt som infogas i tre större delar (men vilka också är invärtes varierade), och slutar med en slags trippelkanon (två stämmor för varje sträng), som bygger på melodin till *Which Side Are You On?*”.

A handwritten musical score for a string trio, labeled '49' in the top left. It consists of three staves for Violin I (VL), Violin II (VLA), and Viola (VL). The music is written in a complex, rhythmic style with many triplets and slurs. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 3/4. The notation includes various articulations and dynamic markings.